

BESLUIT WET NATUURBESCHERMING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN
GELDERLAND

Wet natuurbescherming hoofdstuk 3, ontheffing soorten

Datum besluit : 21 augustus 2018
Onderwerp : Wet natuurbescherming – 2017-013363 - gemeente Montferland
Activiteit : sloop en nieuwbouw woningen Graaf Hendrikstraat 5-27 te Braamt
Verlenen/weigeren : verlenen ontheffing

Aanvrager : Plavei
Zaaknummer : 2017-013363

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Plavei, postbus 66, 6940 BB te Didam hierna te noemen de aanvrager, van 28 september 2017 om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming, hierna de Wnb.

De opbouw van deze beslissing is als volgt:

- Allereerst worden de ingediende *aanvraag en het procesverloop* toegelicht;
- Daarna volgt het *besluit* met inbegrip van de voorschriften;
- Onder het kopje '*beoordeling*' wordt de onderbouwing van het besluit gegeven;
- De beslissing wordt afgesloten met enkele algemene bepalingen en een toelichting op het verdere procesverloop ('*overige verplichtingen*' en '*zienswijzen*').

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 28 september 2017 ontvingen wij een aanvraag van Plavei voor een ontheffing in het kader van hoofdstuk 3 van de Wnb op grond van artikel 3.5 lid 2 en lid 4 voor het beschadigen en vernielen van voortplantings- en rustplaatsen en het opzettelijk verstoren van de laatvlieger.

De ontheffing wordt aangevraagd in het kader van het in de wet genoemde belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid of andere dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

De aanvraag maakt deel uit van deze ontheffing.

Op 9 mei 2018 is voor het project een apart besluit afgegeven voor de huismus.

Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Op 28 februari 2018 hebben wij van de aanvrager aanvullende stukken ontvangen waarom wij per e-mail van 23 februari 2018 hebben verzocht. Op 21 maart 2018 is telefonisch contact geweest met de ecologisch adviseur en op 23, 27 en 28 maart en 10 april 2018 zijn mailwisselingen geweest over het aanvullend vleermuisonderzoek met de ecologisch adviseur. Op 13 juni en 27 juni 2018 hebben wij per e-mail de resultaten van het aanvullend vleermuisonderzoek ontvangen.

Het ontwerpbesluit heeft gedurende zes weken ter inzage gelegen. Wij hebben binnen deze termijn geen zienswijzen ontvangen.

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op artikel 3.8 lid 1 en lid 5 (Habitatrichtlijnsoorten) van de Wet natuurbescherming.

ONTHEFFING TE VERLENEN

aan Plavei, postbus 66, 6940 BB te Didam;

voor de soort, de verbodsbepalingen en het wettelijke belang zoals weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Soort, verboden en belang

Soort	Verbod	Belang
Laatvlieger	Artikel 3.5 lid 2	Het opzettelijk verstoren
	Artikel 3.5 lid 4	Het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen

Belang:

A. Artikel 3.8 lid 5b onder 3 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Aan deze ontheffing zijn op grond van artikel 5.3 van de Wet natuurbescherming de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing geldt voor de sloop van 10 woningen aan de Graaf Hendrikstraat 9-27 te Braamt en nieuwbouw, zoals is aangegeven op de kaart in bijlage 1.
2. De geldigheidsduur van de ontheffing eindigt op 1 december 2020.
3. De ontheffing geldt uitsluitend voor de soorten, verboden en belangen zoals weergegeven in tabel 1.
4. De ontheffinghouder dient contact op te nemen met de Provincie Gelderland indien er verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor geen ontheffing is verleend. Dit kan het geval zijn als er negatieve effecten optreden op soorten waarvoor geen ontheffing is verleend of als er onverwachte negatieve effecten van de activiteiten optreden. Dit kan via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-013363.
5. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
6. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen beschikken op de plaats waar de activiteiten van de ontheffing worden uitgevoerd over een (digitale) kopie van deze ontheffing, en tonen deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.
7. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.
8. Indien de ontheffinghouder de ontheffing in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-013363.

9. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de laatvlieger.
10. De deskundige op het gebied van de laatvlieger houdt alle bevindingen bij in een logboek en heeft deze beschikbaar op het project. Daarnaast wordt het logboek uiterlijk twee weken na afronding van de werkzaamheden verstrekt aan de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-013363. In het logboek wordt vermeld op welke data de deskundige aanwezig was, welke werkzaamheden zijn uitgevoerd en (indien van toepassing) hoeveel exemplaren en verblijfplaatsen van welke soorten op welke locatie zijn waargenomen.

Soortspecifieke voorschriften

11. Alle mitigerende maatregelen zoals genoemd in tabel 2 op pagina 8 en in bijlage 2 van deze ontheffing dienen te worden uitgevoerd.
12. Tijdens het aanvullend onderzoek op 24 mei, 12 en 26 juni 2018 is gebleken dat de woning aan de Graaf Hendrikstraat 25 niet als kraamverblijf door laatvliegers in gebruik is. Daarom kan de woning na ongeschikt maken gesloopt worden. De woning dient zo spoedig mogelijk na het verkrijgen van de ontheffing ongeschikt gemaakt te worden om te voorkomen dat zich toch vleermuizen gaan vestigen in de woning. Voorafgaand aan de sloop dient door een deskundig ecoloog zeker gesteld te worden dat geen vleermuizen aanwezig zijn in de woning.
13. De vijf woningblokken dienen strippend gesloopt te worden. Tijdens de sloopwerkzaamheden vindt controle en inspectie plaats door een deskundig ecoloog. De ecoloog zal in overleg met de initiatiefnemer en de aannemer passende maatregelen voorstellen indien uit controle en inspectie volgt dat dit noodzakelijk is.
14. Bij een calamiteit (visueel aanwezige vleermuizen en broedvogels, nesten met eieren of jongen etc.) wordt het werk tijdelijk stil gelegd en stelt een deskundig ecoloog passende maatregelen voor, in overleg met de aannemer en de initiatiefnemer.
15. De permanente voorzieningen voor de laatvlieger in de nieuwbouw dienen gemonitord te worden. De monitoring dient plaats te vinden in jaar 3, jaar 5 en jaar 7 na realisatie van de nieuwbouw. De resultaten van de monitoring dienen in hetzelfde jaar dat elke monitoringsronde is uitgevoerd ter beoordeling aangeboden te worden aan de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-013363. Indien de monitoringsgegevens van de laatvlieger een negatieve trend laten zien, dienen er aanvullende maatregelen te worden getroffen in overleg met de provincie Gelderland.

---

¹ De provincie Gelderland verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie, habitats en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en ((soort)specifieke) ecologische kennis heeft. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Met betrekking tot soorten of specifieke soorten kan als deskundige ook iemand worden aangemerkt die:

- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

BEOORDELING VAN DE AANVRAAG

Project

In de aanvraag beschreven project

Het project wordt uitgevoerd in de Graaf Hendrikstraat 5-27 en de Pastoor te Rielestraat 1-7 in de kern van Braamt. In de Graaf Hendrikstraat 5-7 zijn geen fysieke werkzaamheden voorzien (het betreft verkoop) en in de panden aan de Pastoor te Rielestraat 1-7 die gerenoveerd worden zijn geen jaarrond beschermde soorten aangetroffen. De ontheffingsaanvraag heeft dus enkel betrekking op de panden aan de Graaf Hendrikstraat 9-27.

Het plangebied Graaf Hendrikstraat 9-27 bestaat uit tien twee-onder-één kap-woningen. De woningen zullen worden gesloopt en er zullen 16 nieuwe woningen worden gebouwd. De sloopwerkzaamheden zijn gepland voor periode maart/april 2018. De nieuwbouw zal vanaf mei 2018 worden gerealiseerd en zal negen maanden in beslag nemen.

Op 9 mei 2018 is voor het project een besluit afgegeven voor de huismus. Deze ontheffing richt zich alleen op de laatvlieger.

Onderzoek

In de aanvraag beschreven wijze van uitvoering van het onderzoek

De quickscan is uitgevoerd aan de hand van een bureaustudie en twee veldbezoeken. De veldbezoeken zijn afgelegd op 3 en 20 april 2017. De veldbezoeken zijn uitgevoerd volgens de destijds geldende protocollen en richtlijnen (soortenstandaard Huismus en Gierzwaluw 2014 en het vleermuisprotocol 2013). Tijdens de veldbezoeken is de gehele onderzoekslocatie en de directe omgeving beoordeeld. Gedurende het veldbezoeken is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van het aanwezige habitat. Tevens zijn de broedgevallen van huismussen in kaart gebracht.

Vleermuizen

Voor het onderzoek naar vleermuizen zijn in de periode half mei tot oktober 2017 in totaal zeven veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn in de avonduren en/of ochtenduren uitgevoerd. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijf en paarverblijf/baltsplaats voor de gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Het totale aantal voorgestelde veldbezoeken is vastgesteld op basis van de grootte van de onderzoekslocatie, uitgaande van twee waarnemers per veldronde. Bij de Graaf Hendrikstraat is gebruik gemaakt van een fiets. Tijdens de ronde op 14 juni 2017 is vooral gepost aan de Graaf Hendrikstraat. Op 5 september 2017 is een avondronde uitgevoerd tijdens het uitvliegmoment. Deze veldronde had tot doel om vast te stellen dat er geen actueel gebruik door vleermuizen was bij het pand aan de Graaf Hendrikstraat 25. Dit aangezien er de volgende ochtend een dakinspectie was gepland.

Vanwege de eisen in het vleermuisprotocol zijn ten opzichte van de oorspronkelijke planning enkele aanpassingen noodzakelijk geweest:

- Tijdens het veldbezoek van 6 juli 2017 begon het tijdens het uitvliegmoment (circa 20 minuten na zonsondergang) hard te regenen. Voor vleermuizen was het onzeker of de resultaten een juiste weergave van de aanwezigheid van verblijfplaatsen zou geven. Ondanks dat er vleermuisactiviteit werd waargenomen buiten het onderzoeksgebied, is besloten om de vleermuisronde te verplaatsen naar 11 juli 2017.

De gehanteerde methode is volgens het onderzoeksbureau ruim voldoende om te kunnen stellen dat de onderzoeksresultaten een goed beeld geven omtrent de aanwezigheid van vleermuizen en vogels. Voor vleermuizen geldt echter (altijd) dat een individueel uitvliegend exemplaar gemist kan zijn. De achterzijde van de panden aan de Graaf Hendrikstraat 9-11 en 21-27 zijn vanaf de straatzijde namelijk niet te overzien (er is geen brandgang).

Op 28 maart 2018 is met de initiatiefnemer overeengekomen dat er een aanvullend onderzoek naar kraamverblijfplaatsen van de laatvlieger moest worden uitgevoerd in het kraamseizoen 2018, lopend van half mei tot half juli. Doel van dit onderzoek was om te bepalen of de woning op nr. 25 in het kraamseizoen 2018 als kraamverblijfplaats in gebruik is door de laatvliegers en om andere kraamverblijfplaatsen van de laatvlieger in de directe omgeving in beeld te brengen. Gelet op de het verhuisgedrag van de laatvliegers was de verwachting dat er tenminste drie waarneemmomenten noodzakelijk zouden zijn. Hiervan zijn tijdens het uitvliegmoment twee bezoeken uitgevoerd op 24 mei en 12 juni 2018. Het derde veldbezoek op 26 juni 2018 is uitgevoerd rond middernacht, de periode waarin wordt verondersteld dat laatvliegers weer invliegen. De rondes werden per fiets uitgevoerd door een ervaren veldecoloog, samen met een junior medewerker. Bij de woning aan de Graaf Hendrikstraat 25 is op de drie avonden gepost. Gedurende het eerdere onderzoek in 2017 zijn reeds enkele aanwijzingen gevonden dat in het noordelijk deel van Braamt een kraamverblijfplaats van laatvliegers aanwezig is. Tijdens de onderzoeksronde is getracht om de kraamgroep in de omgeving op te sporen.

In de aanvraag beschreven ecologische waarden

Gewone dwergvleermuis

Tijdens de onderzoeksronde in de zomermaanden is weinig activiteit van gewone dwergvleermuizen waargenomen. Slechts enkele dieren zijn passerend of foeragerend waargenomen. Er zijn geen zomer- of kraamverblijfplaatsen gevonden. Tijdens het najaarsonderzoek zijn in het plangebied op drie locaties baltsvluchten waargenomen, deze bevonden zich ten noorden van de te slopen woningen. Bij de te slopen woningen is geen baltsactiviteit waargenomen, paar- of winterverblijven kunnen worden uitgesloten.

Onderzoek laatvlieger 2017

Tijdens het onderzoek in juni 2017 zijn twee laatvliegers waargenomen die vrij hoog vanuit noordelijke richting kwamen aanvliegen en invlogen bij de schoorsteen van het pand aan de Graaf Hendrikstraat 16 (buiten plangebied) en langs de dakrand van het pand Graaf Hendrikstraat 25. De avond van 15 juni 2017 is gepost bij het pand Graaf Hendrikstraat 25. In totaal werden er 27 invliegende laatvliegers waargenomen, langs de gehele dakrand en de dakpannen rond de schoorsteen. De laatste veldronde in de kraamperiode is uitgevoerd op 11 juli 2017. Hierbij is door extra waarnemers bij de verblijfplaats van de laatvliegers gepost, zodat per fiets de overige panden konden worden onderzocht. Er werden geen vleermuizen waargenomen in het plangebied. De verblijfplaats van de laatvliegers was verlaten. Getracht is om de groep elders in het dorp te lokaliseren. Een snelle ronde op de fiets leverde enkele waarnemingen aan de noordzijde van de bebouwde kom op. Een verblijfplaats kon echter niet worden gevonden. Op 5 september 2017 is een aanvullend veldbezoek uitgevoerd ten tijde van het uitvliegmoment. Er is gepost bij de Graaf Hendrikstraat 25. Die avond werden twee laatvliegers waargenomen die met zekerheid niet afkomstig waren van het plangebied. In de woning aan de Graaf Hendrikstraat 25 zijn geen uitvliegende laatvliegers waargenomen. Om meer inzicht te krijgen in de aard van de verblijfplaats van de laatvlieger aan de Graaf Hendrikstraat 25 is op 6 september 2017 een inspectie van de dakrand uitgevoerd. Hiertoe is op 5 september 2017 middels een avondronde vastgesteld dat er geen actueel gebruik was, zodat de inspectie kon worden uitgevoerd zonder laatvliegers te verstoren. De gemetselde rollaag gaf aanleiding om te veronderstellen dat er geen toegankelijke spouw was. Uit de inspectie bleek echter dat de rollaag niet uit hele, maar uit halve stenen bestaat. Voor de laatvliegers is er daardoor toegang tot een niet geïsoleerde luchtspouw. Het merendeel van de uitwerpselen was aanwezig in de spouw en niet op het dakbeschoot. Geconcludeerd wordt dat de laatvliegers uit de kolonie een netwerk aan verblijfplaatsen gebruiken en dat de verblijfplaats aan de Graaf Hendrikstraat 25 incidenteel in gebruik is, maar geen kraamfunctie vervult.

Onderzoek laatvlieger 2018

Tijdens het aanvullend onderzoek op 24 mei, 12 en 26 juni 2018 zijn geen uitvliegende laatvliegers waargenomen bij de woning aan de Graaf Hendrikstraat 25. Wel is er op 12 juni door twee personen per fiets een kraamverblijfplaats van 17 laatvliegers ontdekt in een woning aan de Mariastraat, ten noordoosten van het pand aan de Graaf Hendrikstraat, op ruim 100 meter afstand van het plangebied. Aan de zuidkant van het dorp, buiten het plangebied, is een zomerverblijfplaats van minimaal 4 laatvliegers aanwezig. Deze verblijfplaats was niet terug te herleiden naar een specifieke woning (of vleermuiskast). Het betrof hoog overvliegende laatvliegers vanaf de waarneempost aan de Graaf Hendrikstraat 25. Tijdens de laatste onderzoeksronde op 26 juni is op de hoek van de Mariastraat en de Schaepmanstraat (weer een andere verblijfplaats dan de vorige ronde) een andere kraamverblijfplaats van de laatvlieger aangetroffen. Er zijn 28 uitvliegende laatvliegers geteld. Verondersteld wordt dat dit de gehele kraamgroep is. Aangetoond is dat de kraamgroep zich vaak verplaatst. Tijdens het onderzoek zijn geen verblijfplaatsen van andere vleermuissoorten aangetroffen.

In de aanvraag beschreven effecten van het project op de ecologische waarden

Door de sloop van de woning aan Graaf Hendrikstraat 25 wordt:

- Een incidenteel in gebruik zijnde (kraam)verblijfplaats van de laatvlieger beschadigd en vernield.

Vergelijkbare resultaten van incidentele verblijfplaatsen heeft het onderzoeksbureau gehad bij meerdere verblijfplaatsen van laatvliegers waar eveneens slechts bij één van de vier veldrondes in de kraamperiode sprake was van actueel gebruik. Voor de korte termijn zal het wegvallen van een verblijfplaats binnen het netwerk volgens het ecologisch bureau geen grote gevolgen hebben voor de lokale populatie. Het te allen tijde op peil houden van het totale aanbod aan verblijfplaatsen is noodzakelijk, maar er is volgens het ecologisch bureau geen sprake van een afhankelijkheid van één verblijfplaats.

In de aanvraag beschreven preventieve maatregelen om effecten te voorkomen

De woning aan de Graaf Hendrikstraat 25 wordt gesloopt buiten de overwinteringsperiode van vleermuizen, lopend van december tot maart.

In de aanvraag beschreven gedragscode

Uit de aanvraag blijkt dat geen gebruik gemaakt wordt van een gedragscode.

Nu preventieve maatregelen, ter voorkoming van overtreding van de in hoofdstuk 3 van de Wnb vermelde verboden niet voldoende in deze aanvraag zijn opgenomen en er geen gedragscode van toepassing is, is voor het uitvoeren van de aangevraagde activiteit een ontheffing nodig.

In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de laatvlieger te voorkomen worden maatregelen voorgesteld. De mitigerende maatregelen zijn opgenomen in onderstaande tabel 2 en zijn nader toegelicht in bijlage 2.

Tabel 2 Overzicht van de mitigerende maatregelen.

Soorten waarop negatief effect wordt verwacht	Vermijden gevoelige perioden	Tijdelijke mitigatie	Ongeschikt maken of verjagen ruim vóór de ingreep	Permanente mitigatie
Laatvlieger	De woning aan de Graaf Hendrikstraat 25 wordt na het verkrijgen van de ontheffing strippend gesloopt nadat de woning eerst ongeschikt is gemaakt.	Op 29 september 2017 zijn 4 uitwendige kraamkasten in de omgeving van Graaf Hendrikstraat 25 geplaatst, zie figuur 3 en tabel 1 bijlage 2.	<p>De woning aan de Graaf Hendrikstraat 25 wordt z.s.m. na het verkrijgen van de ontheffing ongeschikt gemaakt zodat wordt voorkomen dat zich toch vleermuizen gaan vestigen in de woning. (exclusion flaps, tocht creëren door het maken van gaten in de spouwmuur).</p> <p>Na ongeschikt maken vindt vlak voor de sloop een nadere controle op vleermuizen plaats door een deskundig ecooloog.</p> <p>Indien vleermuizen in de woning worden aangetroffen, worden aanvullende maatregelen getroffen in overleg met een deskundig ecooloog.</p> <p>De gebouwen worden strippend gesloopt onder ecologische begeleiding.</p>	<p>In de nieuwbouw worden spouwen van 4 kopgevels (bouwnummers 02, 03, 05 en 10) geschikt gemaakt voor de laatvlieger.</p> <p>Er worden warmtematten in de spouw van de 4 kopgevels geplaatst.</p> <p>De permanente voorzieningen worden in jaar 3, 5 en 7 na realisatie van de nieuwbouw gemonitord op gebruik door de laatvlieger.</p>

In de aanvraag beschreven overtreding van verbodsbepalingen

Aan de hand van het voorgaande is in de aanvraag bepaald welke verbodsbepalingen worden overtreden. Dit is aangegeven in het aanvraagformulier.

Beoordeling

Beoordeling van de resultaten van het ecologisch onderzoek en de mitigerende maatregelen

Wij hebben het ecologisch onderzoek beoordeeld en wij oordelen dat het vleermuisonderzoek in eerste instantie niet geheel op de juiste wijze is uitgevoerd en niet compleet was. Daarom is een nader vleermuisonderzoek in het kraamseizoen 2018 voorgesteld met als doel het actuele gebruik van de woning aan de Graaf Hendrikstraat 25 als kraamverblijfplaats van laatvliegers te onderzoeken en om kraamverblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied op te sporen.

Op enkele punten wordt gemotiveerd afgeweken van het vleermuisprotocol, dit is echter niet van invloed op de uitkomst van het onderzoek. De achterzijde van de panden aan de Graaf Hendrikstraat 9-11 en 21-27 zijn niet meegenomen in de inventarisatie omdat deze vanaf de straatzijde namelijk niet te overzien waren omdat er geen brandgang was. Om die reden kunnen zomerverblijfplaatsen van vleermuizen zijn gemist.

Er wordt door het ecologisch bureau dat het vleermuisonderzoek heeft uitgevoerd, uitgegaan van een incidenteel in gebruik zijnde verblijfplaats van de laatvlieger aan de Graaf Hendrikstraat 25, omdat tijdens de zeven onderzoeks rondes, maar één keer invliegende laatvliegers zijn waargenomen. Nader onderzoek in de omgeving om de groep laatvliegers te lokaliseren in 2017 heeft geen resultaten opgeleverd. Omdat er tijdens de kraamperiode in 2017 27 invliegende laatvliegers zijn aangetroffen bij de woning moet ervan uitgegaan worden dat het om een kraamverblijf gaat.

Als tijdelijke mitigatie voor de overbrugging tussen sloop en nieuwbouw zijn voor de laatvlieger geoptimaliseerde uitwendige kraamkasten (Korstenkasten) gebruikt. De kasten zijn zeer dicht bij de oorspronkelijke verblijfplaats gehangen, zie bijlage 2. De effectiviteit van het gebruik van uitwendige kasten voor de laatvlieger is echter nog niet aangetoond. Het ecologisch bureau geeft aan bij eerdere vergelijkbare projecten goede ervaringen te hebben met aangepaste uitwendige Korstenkasten voor de laatvlieger. Dit betrof echter verblijfplaatsen van individuele dieren en geen kraamgroepen. De uitwendige kasten zijn daarmee nog geen bewezen geschikt alternatief als kraamverblijfplaats voor de laatvlieger. De focus van het nader onderzoek in de kraamperiode 2018 was om enerzijds de functie van de woning op nr. 25 voor laatvliegers in beeld te brengen en anderzijds te onderzoeken of er andere kraamverblijfplaatsen van de laatvlieger in de omgeving aanwezig zijn.

Tijdens het aanvullend vleermuisonderzoek op 24 mei, 12 en 26 juni 2018 zijn geen in- of uitvliegende laatvliegers waargenomen bij de woning aan de Graaf Hendrikstraat 25. Er is daarmee geen actueel gebruik als kraamverblijf door laatvliegers aangetoond, mogelijk alleen als incidentele verblijfplaats. Tijdens de onderzoeks rondes is ook aangetoond dat de kraamgroep zich verplaatst tussen meerdere woningen aan de Mariastraat, op ruim 100 meter afstand van de Graaf Hendrikstraat. Bij deze woningen zijn geen werkzaamheden gepland. Hiermee is voldoende aangetoond dat de kraamgroep in de directe omgeving alternatieven heeft om naar uit te wijken in de periode tussen sloop en nieuwbouw en is er geen sprake van een gevaar voor het voortplantingsproces van de laatvliegers. De nieuwbouw met permanente voorzieningen voor de laatvlieger is aanwezig vóór aanvang van het kraamseizoen 2019.

De woning aan de Graaf Hendrikstraat 25 dient zo spoedig mogelijk na het verkrijgen van de ontheffing ongeschikt gemaakt te worden om te voorkomen dat alsnog vleermuizen zich vestigen in de woning. De sloop kan daarna strippend plaatsvinden nadat door een deskundig ecooloog is zeker gesteld dat geen vleermuizen in de woning aanwezig zijn. Dit is opgenomen in voorschrift 12.

De functionaliteit van de permanente voorzieningen voor de laatvlieger in de nieuwbouw dienen in jaar 3, 5 en 7 na de realisatie van de nieuwbouw gemonitord te worden. De resultaten dienen naar de provincie gestuurd te worden. Indien de monitoringsgegevens van de laatvlieger een negatieve trend laten zien, dienen er aanvullende maatregelen te worden getroffen in overleg met de provincie Gelderland. Dit is opgenomen in voorschrift 15.

Omdat de woning met de kraamverblijfplaats van de laatvlieger gesloopt wordt, is er wel sprake van een overtreding van artikel 3.5 lid 2 en lid 4 van de Wnb, voor het opzettelijk verstoren van laatvliegers en het beschadigen en vernielen van voortplantings- en rustplaatsen van de laatvlieger.

Op basis van het voorgaande hebben wij bepaald voor welke (aangevraagde) soort, welke verbodsbepalingen worden overtreden. Deze zijn weergegeven in tabel 1. Voor deze soort en verboden wordt de ontheffing verleend. Dit komt overeen met de aangevraagde soort en verboden.

Andere bevredigende oplossing

In de aanvraag beschreven andere bevredigende oplossingen

De woningen aan de Graaf Hendrikstraat zijn technisch gezien verouderd en zullen vernieuwd moeten worden (o.a. energetisch, veiligheid en gezondheid). Omdat de woningen programmatisch niet voldoen aan de huidige en toekomstige eisen is gekozen voor vervangende nieuwbouw.

Beoordeling van de andere bevredigende oplossingen

Het project is locatiegebonden. Door sloop en nieuwbouw zullen de woningen voldoen aan het energieakkoord dat is opgelegd vanuit het Rijk. Grootschalige renovatie in plaats van sloop, zal dezelfde negatieve effecten op de aanwezige beschermde soorten veroorzaken. Voor de laatvlieger is gekozen voor een nader onderzoek in de kraamperiode 2018. Daarmee is de functie van het plangebied voor de laatvlieger verduidelijkt.

Conclusie

Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.

Belang

In de aanvraag beschreven belang(en)

In de aanvraag is bepaald welk wettelijk belang op het project van toepassing is. De huidige staat van de bebouwing leidt tot de aanwezigheid van tocht en vocht. De aanwezigheid van vocht leidt tot schimmelvorming, hetgeen schadelijk kan zijn voor de gezondheid. In algemene zin voldoet het binnenhuisklimaat bij de oude huizen niet meer aan de huidige eisen. Bovendien zijn er door de nieuwbouw voor het milieu wezenlijk gunstige effecten te verwachten. De nieuwe woningen zullen minder energie verbruiken en daardoor minder CO₂ uitstoten. Het rijksbeleid ten aanzien van energiebesparing heeft tot doel om de uitstoot van CO₂ te verminderen (energieakkoord). Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan het beheersbaar houden van de effecten van klimaatverandering. De maatregelen hebben daarmee, in totaliteit gezien een voor het milieu wezenlijk gunstig effect.

Beoordeling van belang(en)

Wij kunnen instemmen met het in de aanvraag beschreven belang, dit is weergegeven in tabel 1.

Gunstige staat van instandhouding

In de aanvraag beschreven effect op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten

De laatvlieger is een soort die verspreid in heel Nederland voorkomt. De laatvlieger is opgenomen Rode lijst (2009) als kwetsbaar. De aantallen lijken de afgelopen jaren af te nemen. Het op peil houden van het totale aanbod aan potentiële verblijfplaatsen is voor de lange termijn noodzakelijk. Aangezien de maatregelen die voor de overbruggingsperiode tussen sloop en nieuwbouw noodzakelijk extern worden aangelegd, kunnen ze geen dienst doen als permanente mitigatie. De nieuwbouw zal daarom moeten worden voorzien van verblijfsmogelijkheden voor de laatvlieger. Het op korte termijn wegvallen van een verblijfplaats binnen het netwerk heeft geen grote gevolgen voor de lokale populatie laatvliegers.

Beoordeling van de effecten op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten

De conclusie van het ecologisch bureau dat voor de korte termijn het wegvallen van een verblijfplaats binnen het netwerk geen grote gevolgen heeft voor de lokale populatie laatvliegers is ons inziens onjuist. Dit is namelijk onbekend. Daarom is tijdens het kraamseizoen 2018 een nader onderzoek uitgevoerd. Aangetoond is dat de woning aan de Graaf Hendrikstraat 25 van ondergeschikt belang is als kraamverblijf voor de laatvlieger en dat in de directe omgeving meerdere woningen dienstdoen als (deel)kraamverblijfplaats. Er kan geconcludeerd worden dat de gunstige staat van instandhouding van de laatvlieger niet wordt aangetast met de sloop van de woning aan de Graaf Hendrikstraat 25. Er is geen sprake van een gevaar voor het

voortplantingsproces van de laatvliegers. Uit monitoring van de permanente voorzieningen in de nieuwbouw zal moeten blijken of deze werkzaam zijn voor de laatvlieger.

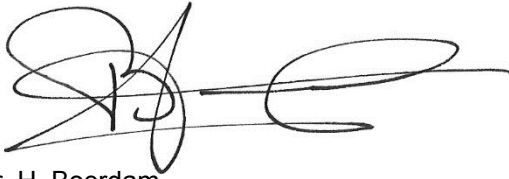
Conclusie

Gelet op het voorgaande kan de gevraagde ontheffing worden verleend.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

Wij wijzen u erop dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

Namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

mr. H. Boerdam

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na dagtekening van het besluit hiertegen een beroepschrift indienen bij de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem). Zij die partij zijn in de hoofdzaak kunnen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem) een verzoek indienen om een voorlopige voorziening te treffen.

Voor individuele burgers (niet voor advocaten en ook niet voor gemachtigden namens een bedrijf of een organisatie) bestaat de mogelijkheid digitaal beroep of een verzoek om een voorlopige voorziening in te dienen. Meer informatie kunt u vinden op www.rechtspraak.nl.

Voor het behandelen van een verzoek om een voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Over de hoogte en de wijze van betaling van het griffierecht kunt u informatie verkrijgen bij de rechtbank Gelderland via telefoonnummer (088) 361 2000 of op www.rechtspraak.nl.

bijlagen:

- Bijlage 1: figuur 1 en 2 projectlocatie
- Bijlage 2: figuur 3 en tabel 1 mitigerende maatregelen laatvlieger en locaties tijdelijke voorzieningen

BIJLAGE 1

Kaart projectlocatie

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

Figuur 2. Onderzoekslocatie en directe omgeving. De woningen aangeduid met 1 worden gerenoveerd, 2 worden gesloopt en 3 worden verkocht.

BIJLAGE 2

Mitigerende maatregelen

Laatvlieger

Het benaderen van de bestaande verblijfplaats geeft de grootste kans op succes. In onderhavig geval betreft het een verblijfplaats in een spouw. De best mogelijke optie is daarom het plaatsen van 4 grote kraamkasten, vaak aangeduid als het type Korsten. Daarom wordt een aantal aanpassingen aan het oorspronkelijke ontwerp toegepast, mede aan de hand van een experiment dat door het onderzoeksbureau is uitgevoerd met een kraamkast, uitgerust met meetapparatuur:

- De afmetingen tussen de afzonderlijke tussenschotten worden 25 mm in plaats van 21 mm, om meer ruimte te beiden aan de grotere laatvliegers;
- Aan de zijkanten wordt een extra uitvliegopeningen gecreëerd, om het gelijktijdige uitvlieggedrag mogelijk te maken;
- Aan de bovenzijde wordt extra ventilatie toegepast, om te hoge temperaturen te vermijden;
- De kasten zijn op 29 september 2017 aangebracht.

De locaties van de kasten zijn weergegeven in figuur 3 en tabel 1. Met de bewoners is afstemming geweest en voor de betreffende locaties is de geschiktheid door een ecologisch bureau beoordeeld.

Figuur 3. Locaties van vleermuiskasten voor laatvlieger. Alle kasten zijn gesitueerd binnen 60 tot 90 meter afstand van de huidige verblijfplaats.

Plaats	Locatie	Adres	Kraamkast laatvlieger (vleermuis)	Nestkast huismus
Braamt	1	Graaf Hendrikstraat 18	Zijgevel, tpv nok	Zijgevel, thv goot (2 maal)
	2	Mariastraat 20	Zijgevel, tpv nok	Zijgevel, thv goot (2 maal)
	3	Hiedenbrinkstraat 26	Zijgevel, tpv nok	Zijgevel, thv goot straatzijde (1 maal)
	4	Hiedenbrinkstraat 12	Zijgevel, tpv nok	Zijgevel, thv goot (2 maal)
	5	Hiedenbrinkstraat 21	-	Voorgevel, thv goot (1 maal)
	6	Graaf Hendrikstraat 5	-	Zijgevel, thv goot (2 maal)
's-Heerenberg		Touwslagersbaan 15	-	Tuinhuis achtertuin (1 maal)
		Touwslagersbaan 8	-	Boom achtertuin (1 maal)

Tabel 1. Locaties tijdelijke voorzieningen laatvlieger

Bebouwing ongeschikt maken

Dit is alleen van toepassing voor het pand aan de Graaf Hendrikstraat 25.

In geval van sloop na afloop van de periode van winterrust zal de bebouwing ongeschikt gemaakt moeten worden. Dit kan echter enkele dagen voorafgaand aan de sloop plaats vinden. De werkwijze heeft minder nadelen van sloop in de winterperiode:

- Laatvliegers hebben een jaar de tijd om een alternatieve winterverblijfplaats te vinden;
- De ontheffingsaanvraag komt minder onder druk te staan;
- Er zijn geen huismussen in het pand aangetroffen, zodat overlap met het broedseizoen geen probleem hoeft te vormen.

Controlerende

Controle op actueel gebruik is alleen van toepassing bij de Graaf Hendrikstraat 25. Dit kan twee dagen voorafgaand aan de sloop plaatsvinden. Deze werkwijze zal in een ecologisch werkprotocol worden vastgelegd. Mocht er sprake zijn van aanwezigheid van laatvliegers, dan zullen aanvullende maatregelen getroffen moeten worden.

Permanente voorzieningen

Er zijn geen inbouwvoorziening in de markt beschikbaar die geschikt zijn voor de laatvlieger. Er zal daarom maatwerk geleverd moeten worden. Aanbevolen wordt om in het ontwerp van de woningen op vier zonnige gevels voorzieningen op te nemen die zo veel mogelijk op een ongeïsoleerde spouw lijken en die voor de laatvlieger bereikbaar zijn. In drie gevels van nieuwbouw blok D (bouwnummers 02, 03 en 05) en in 1 gevel van blok C (bouwnummer 10) wordt gebruik gemaakt van gereserveerde delen van de spouw in de kopse gevels. Omdat warmtelekken vanuit het binnenblad naar verwachting te gering is om voor laatvliegers een goed microklimaat te hebben, worden in de spouw elektrische warmtematten aangebracht. De warmtematten worden onder andere gebruikt voor huisdieren (reptielen).